

Vzpomínka na Antonína Holého

Antonína Holého jsem znal od svého nástupu na tzv. aspiranturu (dnes bychom řekli doktorské studium) na Ústavu organické chemie a biochemie Československé akademie věd. To bylo v roce 1965. Tehdy to byl mladý ale už samostatný vědec, ponořený do studia chemie složek nukleových kyselin, tedy složek těch dnes tak populárních molekul DNA a RNA. V té době to byl ovšem základní výzkum. Ten trval několik desetiletí. Tehdy se zkoumala podstata genetického kódu a ÚOCHB byl jedinečný v tom, že tam spolupracovali chemici, kteří syntetizovali unikátní a biologicky zajímavé sloučeniny, a biochemici, kteří tyto sloučeniny používali k dalšímu výzkumu. V té době se rodil nový perspektivní obor molekulární biologie a ÚOCHB byl jediným pracovištěm v Československu, kde se obor cíleně rozvíjel.

Antonín Holý a jeho kolegové se zaměřili na syntézu modifikovaných složek nukleových kyselin. To v té době umělo jen málo chemiků ve světě. S nápadem založit na ÚOCHB oddělení soustředěné na tuto tematiku přišel tehdejší ředitel ústavu František Šorm, který zorganizoval ústav do unikátního spojení chemie a molekulární biologie.

Teprve mnohem později, až v osmdesátých letech, se ukázalo, že Holého výzkumy mohou mít praktické aplikace. A patřilo k jeho buldočí povaze, že tímto směrem šel a výzkum dotáhl do patentů a licencí. Antonín Holý měl štěstí na výběr spolupracovníků. Na vědeckých konferencích se seznámil s kolegou, Belgičanem Ericem Declercqem, který na modelových organizmech testoval biologickou aktivitu různých chemických látek. A tak tito dva objevovali unikátní vlastnosti Holého sloučenin, zejména pak jejich protivirové vlastnosti. Je třeba si uvědomit, že proti virům se velmi obtížně bojuje, protože jsou daleko intimněji spojeni s infikovanými buňkami než bakterie. Proti bakteriálním infekcím máme antibiotika, ale ta jsou proti virům neúčinná.

Holý a Declercq se spojili s americkou firmou *Gilead Sciences*, zejména s jejím zakladatelem a ředitelem Johnem C. Martinem. Ten dokázal dostat Holého preparáty na americký a posléze světový trh. Holého virostatika začala zachraňovat zdraví a životy. Těm třem, Holému, Declercqovi a Martinovi se začalo říkat Holý Trinity jako parafrázi na anglické *Holly Trinity* (svatá trojice).

Já vidím jako odkaz Antonína Holého, zejména mladé generaci vědců, tři věci. Zaprvé to je spojení základního výzkumu s praktickými aplikacemi. Antonín Holý vyšel z vysoce invenčního základního výzkumu a dovedl ho až k pacientům. Význam základního výzkumu, tedy vědy, je dnes podceňován. Poslední dobou se dokonce někteří kapitáni našeho průmyslu, prezidenti Hospodářské komory a Svazu průmyslu a dopravy, vyjádřili proti podpoře Akademie věd, naší nejlepší vědecké instituce, kde právě Antonín Holý celý život působil. Odkaz Antonína Holého ukazuje jak je takový názor krátkozraký.

Druhým odkazem mladé generaci je úžasná píle Antonína Holého. Své vědě se věnoval na sto procent. Často se vyjadřoval, že nemá moc rád, když se mluví o vědcích a že preferuje označení vědecký pracovník, právě proto, aby zaznělo slovo práce.

A konečně třetím odkazem je to, že nikdy nevyšel na veřejnost s výsledky, které neměl dokonale potvrzené, publikované v odborném časopise a oponované kolegy.

Antonín Holý zemřel na dnešní dobu předčasně. Ještě mohl sám významně pracovat a ještě mohl ovlivnit více mladých kolegů. Nemoc je ale neúprosná a tak ten, kdo zachránil zdraví a životy mnohým, sám nemoci podlehl. To je ironie života.